

خوجین بزرگ

اوضاع تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خوجین خلخال

تألیف

سید حسین میرهاشمی

گردآورندگان

فریده محرّک

سید امیر میرهاشمی

سرشناسه	: میرهاشمی، سید حسین، ۱۳۳۶ - ۱۳۹۷
عنوان و نام پدیدآور	: خوجین بزرگ: اوضاع تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خوجین خلخال / تألیف: سید حسین میرهاشمی، گردآورندگان: فریده محرک، سید امیر میرهاشمی، ویراستار: سید مرتضی مرتضوی هاشجین
مشخصات نشر	: خلخال: بلاغ خلخال، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	: ۲۷۲ ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار
شابک	: جلد نفیس: ۳۰۰۰۰۰ ریال، ۷-۰ - ۹۵۶۴۱ - ۶۰۰ - ۹۷۸ جلد شومیز: ۲۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فسا
یادداشت	: کتابخانه
یادداشت	: نمایه
عنوان دیگر	: اوضاع تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خوجین خلخال
موضوع	: خوجین
موضوع	: Khujin (Iran)
شناسه افزوده	: محرک، فریده، ۱۳۶۶-، گردآورنده
شناسه افزوده	: میرهاشمی، سید امیر، ۱۳۷۳-، گردآورنده
شناسه افزوده	: مرتضوی هاشجین، سید مرتضی، ۱۳۳۱-، ویراستار
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ م۹۴۳ و / ۲۰۸۵ DSR
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۳۱۵۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۳۵۴۶۰۲

انتشارات بلاغ خلخال

خوجین بزرگ

اوضاع تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خوجین خلخال

تألیف: سید حسین میرهاشمی

گردان دکتر فریده محرک، سید امیر میرهاشمی

ویراستار: سید مرتضی مرتضوی هاشجین

ناشر: انتشارات بلاغ خلخال

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر نگار، اردبیل

طرح روی جلد: سید امیر عیسی مرتضوی هاشجین

شمارگان: ۵۰۰ در قطع رقعی

نوبت چاپ: ۱۳۹۷

قیمت با جلد شومیز: ۲۰۰۰۰۰ ریال

قیمت با جلد نفیس: ۳۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۹۵۶۴۱ - ۷ - ۰

پست الکترونیک: farideh.moharrek@modares.ac.ir ، mirhashemi.amir73@gmail.com

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش گفتار	۱۲
مقدمه	۱۴
نشانه‌ها و اختصارات	۱۷

فصل اول

ضروریات جغرافیای آذربایجان

فلات آذربایجان	۱۸
استان آذربایجان شرقی	۱۹
وجه تسمیه آذربایجان	۱۹
استان اردبیل	۲۰
شهرستان خلخال	۲۳
وجه تسمیه خلخال	۲۴
خلخال از نظر جغرافی نویسان	۲۶
اوضاع جغرافیایی خلخال	۲۹
اقلیم و آب و هوای خلخال	۳۲
جمعیت خلخال	۳۲

۳۴.....	پوشش گیاهی و جانوری خلخال
۳۴.....	مکان های مذهبی خلخال

فصل سوم

اوضاع تاریخی خوجین

۳۵.....	تاریخچه خوجین
۳۸.....	وجه تسمیه خوجین
۴۰.....	آثار و اماکن تاریخی خوجین
۴۰.....	مساجد خوجین
۴۳.....	زیارتگاه های خوجین
۴۶.....	مدارس خوجین
۴۸.....	حمام های خوجین
۵۰.....	آسیاب های خوجین
۵۱.....	کارخانه های آردکوبی خوجین
۵۲.....	شخصیت های خوجین
۵۲.....	شهدای خوجین
۶۵.....	شخصیت های مذهبی و روحانی
۷۱.....	مداحان و تعزیه گردان
۷۱.....	شخصیت های سیاسی
۷۲.....	شخصیت های علمی
۸۰.....	شاعران، داستان گوین و خطاطان

فصل سوم

موقعیت طبیعی و خرفایی خوچین

۸۵.....	موقعیت طبیعی خوچین
۸۷.....	اقلیم و آب و هوای خوچین
۸۸.....	زمین شناسی خوچین
۸۸.....	کوه های خوچین
۹۳.....	رودها و چشمه های خوچین
۹۸.....	سیلاب های خوچین
۹۸.....	انواع جریان های هوایی ر بادها
۱۰۱.....	انواع بارندگی
۱۰۲.....	محاسبات رایج مردم خوچین در رابطه با تغییرات آب و هوایی
۱۰۳.....	رایج ترین اصطلاحات محلی آب و هوایی در بین مردم خوچین
۱۰۴.....	منابع آب خوچین
۱۰۵.....	پوشش گیاهی خوچین
۱۰۵.....	گیاهان وحشی و زراعی
۱۰۶.....	گیاهان دارویی خوچین
۱۱۲.....	حیات وحش خوچین

فصل پنجم

ساختار اجتماعی خوچین

۱۱۳.....	بررسی سیمای خوچین قدیم و امروزی
۱۱۵.....	شیوه سکونت و مسکن
۱۱۸.....	جمعیت و نیروی انسانی

۱۱۹.....	مهاجرت
۱۲۰.....	ازدواج و طلاق
۱۲۰.....	میزان باروری و مرگ و میر
۱۲۱.....	طبقات روستایی
۱۲۲.....	میزان اشتغال
۱۲۲.....	آموزش و سواد
۱۲۳.....	مراکز درمانی و بهداشت عمومی
۱۲۴.....	بازار خوجین
۱۲۵.....	امکانات روستا
۱۲۷.....	گردشگری

فصل پنجم
اوضاع اقتصادی و اجتماعی روستای خوجین

۱۳۰.....	ساختار اقتصادی خوجین
۱۳۰.....	زراعت، کشاورزی و باغداری
۱۳۰.....	معیارهای سنجش مقادیر در خوجین قدیم
۱۳۲.....	اصطلاحات
۱۳۳.....	بررسی اوضاع خوجین قبل از اصلاحات ارضی
۱۳۶.....	برنامه اصلاحات ارضی در خوجین
۱۳۷.....	مهم‌ترین مزارع، مراتع و باغات خوجین
۱۳۸.....	معرفی مالکان اراضی خوجین قبل و بعد از اصلاحات ارضی
۱۳۹.....	بررسی اوضاع کشاورزی خوجین در قبل و بعد از انقلاب اسلامی
۱۴۳.....	بررسی اوضاع برداشت محصولات در خوجین

۱۴۷.....	محصولات کشاورزی و باغی.....
۱۴۹.....	منابع آبیاری خوجین.....
۱۴۹.....	انتخاب میرآب و نظام آبیاری خوجین.....
۱۵۰.....	دامداری.....
۱۵۱.....	اوضاع دامداری در خوجین قدیم.....
۱۵۴.....	اوضاع دامداری از سال‌های ۱۳۶۰ تا به امروز در خوجین.....
۱۵۴.....	اسامی دام‌ها در خوجین.....
۱۵۶.....	اسامی محلی محصولات دامی در خوجین.....
۱۵۷.....	دامداران خوجین.....
۱۵۸.....	مرغداری.....
۱۵۸.....	زنبورداری.....
۱۵۹.....	صنایع دستی.....
۱۶۰.....	صنایع دستی مربوط به فرآورده‌های کشاورزی و دامی.....
۱۶۲.....	صنایع کارگاهی.....
۱۶۴.....	مشاغل خدماتی.....
۱۷۲.....	همیاری و همکاری‌های اقتصادی خانواده‌های خوجین قدیم.....

فصل ششم

ساختار فرهنگی خوجین

۱۷۳.....	اوضاع فرهنگی در خوجین قدیم.....
۱۷۵.....	پوشش مردم خوجین.....
۱۷۶.....	زبان و گویش مردم خوجین.....
۱۷۶.....	دین و مذهب مردم خوجین.....
۱۷۷.....	بررسی اعیاد و جشن‌های ملی و محلی در خوجین قدیم و امروز.....

۱۷۷.....	بررسی تاریخچه نوروز و آداب و رسوم قبل از عید نوروز در خوجین
۱۸۰.....	بررسی آداب و رسوم نوروزخوانی در خوجین
۱۸۳.....	بررسی آداب و رسوم تکم خوانی در خوجین
۱۸۵.....	بررسی آداب و رسوم کوساگلینی (کوساگلین خوانی) در خوجین
۱۸۶.....	بررسی آداب و رسوم قوچ گزديرمک (قوچ بزمک) در خوجین
۱۸۸.....	بررسی تاریخچه چهارشنبه سوری و آداب و رسوم مربوط به آن در خوجین
۱۸۹.....	بررسی آداب و رسوم تحویل سال نو و بعد از آن در خوجین
۱۹۰.....	بررسی تاریخچه سیزده در و آداب و رسوم آن در خوجین
۱۹۳.....	بررسی آداب و رسوم شب یلدا (شب چله) در خوجین
۱۹۴.....	بررسی آداب و رسوم جشن‌های سمنه (خدرنی) در خوجین
۱۹۵.....	بررسی آداب و رسوم و جشن‌های مربوط به ازدواج
۲۰۰.....	بررسی آداب و رسوم و جشن‌های مربوط به تولد
۲۰۰.....	بررسی آداب و رسوم عید غدیر خم در خوجین
۲۰۱.....	بررسی آداب و رسوم عید قربان در خوجین
۲۰۲.....	بررسی آداب و رسوم عید فطر در خوجین
۲۰۴.....	بررسی آداب و رسوم مربوط به زیارت
۲۰۵.....	بررسی آداب و رسوم مربوط به مراسم فوت در خوجین
۲۰۶.....	بررسی آداب و رسوم مربوط به مراسم عزاداری‌های محرم در خوجین
۲۱۶.....	غذاهای محلی خوجین
۲۲۲.....	گذراندن اوقات فراغت در خوجین
۲۳۷.....	فرهنگ عامه
۲۳۹.....	باورها و نهادهای مردم خوجین
۲۴۳.....	ضرب‌المثل‌های خوجینی
۲۴۵.....	قصه‌های رایج در خوجین
۲۴۸.....	بیاتی‌های رایج در خوجین

۲۵۰.....	ترانه‌های رایج در خوجین
۲۵۳.....	مثل‌های رایج در خوجین
۲۵۴.....	لالایی‌های رایج در خوجین
۲۵۵.....	چیستان‌های (تاپماجالار) رایج در خوجین

پی‌نوشت

۲۵۷.....	فهرست آیات قرآن کریم
۲۵۸.....	واژه‌نامه توصیفی
۲۶۲.....	نمایه
۲۶۷.....	فهرست اشعار فارسی به ترتیب آغاز و انجام
۲۶۸.....	فهرست اشعار ترکی آذربایجانی به ترتیب آغاز و انجام
۲۷۰.....	فهرست اسامی کتب، پایان‌نامه، روزنامه، مجله، فصل‌نامه و سایت

پیش‌گفتار

آشنایی با جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، کشوری که به آن تعلق داریم، استان، شهرستان و روستایی که با آب و خاکش زندگی را شروع کرده‌ایم، برای همگان الزامی است. نیاز است محیط زندگی خود را به درستی بشناسیم و با مردمی که در آن محیط زندگی می‌کنند رابطه دوستانه داشته باشیم. زادگاه مادری هر شخص، با همه تجربیات و خاطراتش یادآور وطن نخستین است. عشق به این زادگاه، نمونه بارز عشق به وطن و مهرورزی به عالم معنویت است.

هنگامی که در روستای خود می‌نهدم، با مردم هم‌صحبت می‌شدم و در معابر، بازی کودکان را می‌نگریستم، خرمن‌کوبی گندم‌ها، درو و داشت محلول را می‌دیدم، می‌دانستم که تحقیق و یادداشت، تنها وسیله‌ای بود که می‌توانستم به جمع‌بندی موضوعاتی که در روستای خوجین وجود داشت، بپردازم. آن چه که مرا به این کار علاقه‌مند نمود فراتر از یک وظیفه و برحسب حساب بود که نظام آداب و رسوم، آیین خانواده‌ها، فرهنگ عامه، مسائل تاریخی خوجین به فراموشی سپرده نشود، بافت اجتماعی و سنتی خوجین با رواج شهر-نشینی از بین نرود و شخصیت‌های علمی و فرهنگی برجسته این دیار هرگز در ذهن‌ها باقی نمانند.

در این کتاب، به بررسی اوضاع تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی روستای خوجین با تأکید بر بخش کشاورزی و دامداری پرداخته شده است. با توجه به محدوده و امکانات تحقیق در انجام یک بررسی مناسب در نظر است موضوع از چند بعد مورد بررسی قرار گیرد:

۱- شناسایی کلی روستا به عبارت دیگر تاریخچه، دموگرافی^۱ روستا، حرکات جمعیت‌ها، بهداشت، صنایع دستی، مذهب، تعلیم و تربیت، نهادهای اجتماعی، اشتغال و فرهنگ روستا.

۲- بررسی وضعیت کشاورزی و دامداری که در این زمینه پرسش‌هایی خواهیم داشت از قبیل: مقدار زمین-های مورد استفاده، مقدار کشت، در آمد حاصل از فروش محصولات، نوع محصولات، سازمان‌های موجود در رابطه با کشاورزی، باغداری، تعداد دام‌ها، فرآورده‌های دامی و مقدار پروتئین‌های گوشتی.

مشکلات و مسائل را می‌توان به راحتی بر روی کاغذ آورد و از تکرار لفظی آن جلوگیری نمود چه بسا در آینده قدمی برای به‌مهریزی‌های روستایی باشد. هیچ روستایی آمار دقیق اختصاص به خود ندارد زیرا امکانات و نیروی انسانی لازم جهت تهیه آن وجود ندارد با این وجود، آمارهای تقریباً جامع در رابطه با روستاهای خلخال وجود دارد که هر ده سال یک‌بار به‌هنگام سرشماری جمع‌آوری می‌گردد این کتاب با استفاده از این وسایل تحقیق همچنین با کمک تعدادی از روستاییان، استادان علمی و فرهنگی خوجین و خلخال، همکاری کارشناسان اداره کشاورزی، ثبت اسناد و ثبت احوال خلخال تهیه گردیده است. امید است مورد قبول محققان و اندیشمندان در مطالعات روستایی قرار گیرد.

از همه کسانی که مرا راهنمایی کردند تشکر و قدردانی می‌کنم. از خانواده بزرگ برای ایشان توفیق آرزو می‌نمایم.

زنده‌یاد سید حسین میرهاشمی

۱- دموگرافی: جمعیت‌شناسی، علم تحقیق در جمعیت‌های انسانی، به نقل از لغت‌نامه دهخدا.